

Grzegorz Kalejta

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

dla uczniów klasy VIII szkoły podstawowej lub klasy I liceum ogólnokształcącego

prowadzonych przez:

nauczyciela geografii / historii / wiedzy o społeczeństwie / wychowawcę klasy

Temat: Suwalskie zimy – od białej apokalipsy do współczesności.

Przedmiot / ścieżka międzyprzedmiotowa:

geografia / historia regionalna / wiedza o społeczeństwie / edukacja obywatelska / godzina z wychowawcą

Przewidywany czas: 45 minut.

Cele kształcenia – wymagania ogólne (podstawa programowa):

- Rozumienie zjawisk klimatycznych i ich wpływu na życie społeczne regionu.
- Kształtowanie umiejętności analizy źródeł historycznych i danych meteorologicznych.
- Rozwijanie postawy odpowiedzialności i solidarności społecznej wobec zjawisk ekstremalnych.
- Budowanie tożsamości regionalnej i zainteresowania historią małej ojczyzny.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe (podstawa programowa)

Uczeń:

- wskazuje przyczyny klimatyczne ekstremalnych temperatur na Suwalszczyźnie (wyż skandynawski, wpływ kontynentalny, ukształtowanie terenu);
- wyjaśnia, dlaczego Suwałki określane są mianem 'polskiego bieguna zimna';
- porównuje skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych dawniej i dziś;
- analizuje materiały źródłowe: teksty prasowe, kroniki filmowe, dane meteo, memy internetowe;
- rozumie znaczenie solidarności społecznej w sytuacjach kryzysowych na przykładzie zim w latach 1970, 1978/79 i 1986/87.

Metody pracy:

- analiza materiałów źródłowych (tekst, wideo, dane meteorologiczne);
- dyskusja dydaktyczna;
- praca z mapą / mapą myśli;
- metoda problemowa – pytania otwarte;
- krótki wykład z wizualizacją (tablica / prezentacja);
- wywiad środowiskowy (zadanie domowe).

Środki dydaktyczne:

- rzutnik / tablica interaktywna;
- artykuły prasowe i portale regionalne (linki poniżej);
- fragment Polskiej Kroniki Filmowej z 1979 roku (YouTube);
- memy internetowe o suwalskiej zimie;
- dane meteorologiczne Stacji IMGW w Suwałkach;
- tablica / flipchart do mapy myśli.

Materiały źródłowe (linki):

- <https://wspolczesna.pl/zima-stulecia-w-podlaskiem-temperatura-siegajaca-25-stopni-celsjusza-i-paraliz-regionu-zobacz-archiwalne-zdjecia/ar/c1-18152533>
- <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/suwalki/id/234577>
- [https://poranny.pl/to-była-zima-autobus-z-suwalk-do-pobil-rekord-wyruszył-do-białegostoku-w-niedziele-rano-na-miejsce-dotarł-w-poniedziałek-po/ar/c1-18967759](https://poranny.pl/to-byla-zima-autobus-z-suwalk-do-pobil-rekord-wyruszył-do-białegostoku-w-niedziele-rano-na-miejsce-dotarł-w-poniedziałek-po/ar/c1-18967759)
- <https://bialystok.tvp.pl/84797940/suwalki-najcieplejsza-zima-w-historii>
- <https://suwalki.naszemiasto.pl/najlepsze-zimowe-memy-o-suwalkach-zobaczcie-jak-sie-z-nas/gh/c1-8584533>
- Film PKF 1979: <https://www.youtube.com/watch?v=A4RaoJ5gip4>

Proponowany przebieg zajęć:

Część 1. Szok termiczny – nawiązanie do aktualności (5 min)

Nauczyciel nawiązuje do zimy 2026 roku i aktualnych doświadczeń uczniów.

Przypomnienie: Suwałki jako 'polski biegun zimna' – w lutym 2026 roku odnotowano mrozy rzędu -25°C , przy gruncie do -35°C .

Pytanie do uczniów: Jakie utrudnienia zauważyliście w tym roku? Jak sobie radzić z takimi temperaturami? (komunikacja, ubiór 'na cebulkę', zamrożone szyby)

Część 2. „Kiedyś to były zimy” – mit czy rzeczywistość? (10 min)

Nauczyciel wyświetla kilka memów o suwalskiej zimie – analiza kontrastu: dawne zaspas vs. współczesna panika przy 5 cm śniegu.

Praca z tekstem z Radia Białystok – kluczowe fakty meteorologiczne:

- zima termiczna w Suwałkach trwa 140 dni (na zachodzie kraju o połowę krócej);
- liczba dni z mrozem: ponad 50 rocznie;
- ciekawostka: rekord zimna -35°C taki sam jak we Wrocławiu, ale u nas zima trwa najdłużej i jest najbardziej uciążliwa.

Część 3. Suwalskie zimy historyczne – rok 1970, 1978/79 i 1986/87 (15 min)

A. Zima 1970 – mobilizacja społeczna

- Skala: 43 tysiące ludzi z łopatami na drogach.
- Legenda PKS: autobus relacji Suwałki – Białystok jechał przez półtorej doby, pasażerowie nocowali w zaspie.

B. Zima 1978/79 – Biała Apokalipsa

- Projekcja fragmentu Polskiej Kroniki Filmowej (1979) – zwrócenie uwagi na ludzi pracujących w biurach w kożuchach i rękawicach.
- Rekord śniegu: 84 cm w jeden dzień (16.02.1979).

C. Zima 1986/87 – jeden z najzimniejszych styczniów

- Średnia temperatura stycznia: -30°C , dłuższe przerwy w nauce.

D. Ciekawostki uzupełniające:

- W Wiżajnach w 1928 roku śnieg leżał do czerwca.
- W 2025 roku odnotowano najcieplejszą zimę w historii pomiarów.

Część 4. Dlaczego Suwałki? – warsztat geografa (10 min)

Krótki wykład z tablicą. Nauczyciel rysuje mapę myśli: KLIMAT SUWAŁEK jako punkt centralny (załącznik 1).

- KONFRONTACJA MAS POWIETRZA: oceaniczne (zachód) vs. kontynentalne (wschód/Rosja). Suwałki jako 'pierwsza linia frontu'.
- 'KLIMATYZATOR' SKANDYNAWSKI: wyż skandynawski pompuje arktyczne powietrze bezpośrednio na Suwalszczyznę.
- UKSZTAŁTOWANIE TERENU: brak barier górskich od północy i wschodu; Wysoczyzna Suwalska (wyższe położenie = niższe temperatury).
- SKUTKI: zima 120–140 dni, pokrywa śnieżna zalega 100+ dni, przymrozki do połowy maja ('zimna Zośka').

Część 5. Podsumowanie i dyskusja (5 min)

Pytanie do dyskusji: Czy współczesna technologia (ogrzewane przystanki, nowoczesne pługi, odzież termiczna) sprawia, że zimy nas już 'nie dotyczą' – czy nadal natura potrafi nas pokonać?

Wniosek: Choć zima 2026 była ostra, dzięki infrastrukturze uniknęliśmy paraliżu na miarę roku 1970, ale suwalska natura pozostaje nieprzewidywalna.

Ewaluacja zajęć (sprawdzenie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia):

- aktywność uczniów podczas dyskusji i analizy źródeł;
- poprawność odpowiedzi ustnych na pytania podsumowujące;
- jakość zadania domowego (wywiad z osobą starszą).

Zadanie domowe (opcjonalne):

Przeprowadź krótki wywiad z dziadkiem, babcią lub starszym sąsiadem. Zapytaj o ich najbardziej ekstremalne wspomnienie związane z suwalską zimą. Czy to prawda, że w 1928 roku w Wiżajnach śnieg leżał do czerwca? (Karta wywiadu – załącznik 2.)

Netografia (porządek alfabetyczny):

- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – dane stacji meteo Suwałki.
<https://www.imgw.pl>
- Nasze miasto Suwałki – Memy zimowe. <https://suwalki.naszemiasto.pl/najlepsze-zimowe-memy-o-suwalkach-zobaczcie-jak-sie-z-nas/gh/c1-8584533>
- Polska Kronika Filmowa (1979). Zima 1978/79.
<https://www.youtube.com/watch?v=A4RaoJ5gip4>
- Poranny.pl – Historia autobusu Suwałki–Białystok. <https://poranny.pl/to-byla-zima-autobus-z-suwalk-do-pobil-rekord-wyruszył-do-białegostoku-w-niedziele-rano-na-miejsce-dotarli-w-poniedziałek-po/ar/c1-18967759>
- Radio Białystok – Statystyki meteorologiczne Suwałk.
<https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/suwalki/id/234577>
- TVP Białystok – Najcieplejsza zima w historii. <https://bialystok.tvp.pl/84797940/suwalki-najcieplejsza-zima-w-historii>
- Współczesna.pl – Zima stulecia na Podlasiu. <https://wspolczesna.pl/zima-stulecia-w-podlaskiem-temperatura-siegajaca-25-stopni-celsjusza-i-paraliz-regionu-zobacz-archiwalne-zdjecia/ar/c1-18152533>

Załączniki:

- Załącznik 1. – Schemat mapy myśli „Klimat Suwałk” (do uzupełnienia przez uczniów)
- Załącznik 2. – Karta wywiadu (zadanie domowe): pytania do osoby starszej o wspomnienia zimowe